

Studia Bezpieczeństwa Narodowego
Zeszyt 33 (2024)
ISSN 2028-2677, s. 91-116
DOI: 10.37055/sbn/189937

Instytut Bezpieczeństwa i Obronności
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania
Wojskowa Akademia Techniczna
w Warszawie

National Security Studies
Volume 33 (2024)
ISSN 2028-2677, pp. 91-116
DOI: 10.37055/sbn/189937

Institute of Security and Defense
Faculty of Security, Logistics and Management
Military University of Technology
in Warsaw

PROGNOZA WYZWAŃ, ZAGROŻEŃ, RYZYK I SZANS DLA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ NA PODSTAWIE DOKUMENTÓW STRATEGII BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W LATACH 2014 ORAZ 2020

FORECAST OF CHALLENGES, THREATS, RISKS AND OPPORTUNITIES FOR THE NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF POLAND BASED ON THE DOCUMENTS OF THE NATIONAL SECURITY STRATEGY OF THE REPUBLIC OF POLAND IN 2014 AND 2020

Piotr Szydłowski

Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie
ORCID: 0009-0009-3713-5623

Abstrakt. Celem niniejszego artykułu jest analiza i ocena środowiska bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej przedstawionego w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 i w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 oraz dokonanie na tej podstawie prognozy wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości. Głównym problemem badawczym jest próba odpowiedzi na pytanie: z jakimi wyzwaniami, zagrożeniami, ryzykami i szansami dla bezpieczeństwa narodowego Polski możemy mieć do czynienia w przyszłości? Znalezienie odpowiedzi na powyższą kwestię jest możliwe dzięki analizie i porównaniu ocen środowiska bezpieczeństwa narodowego Polski oraz przyjętych na tej podstawie koncepcji i założeń przedstawionych w Strategiach Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i 2020. Kluczowe jest również postawienie pytania dotyczącego obrazu środowiska bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości w świetle Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020 i co będzie determinować jego zmiany. Hipoteza badawcza postawiona w pracy stanowi, iż zakłada się, że formułowanie efektywnej wizji środowiska bezpieczeństwa RP w ramach tworzenia nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP jest możliwe poprzez sporządzenie prognozy polegającej na wskazaniu wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla bezpieczeństwa narodowego w wyniku projekcji różnych obrazów przyszłych strategii państwa ukazanych w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP w latach 2014 oraz

2020. Złożoność rozpatrywanych problemów wymagała zastosowania wielu metod badawczych takich jak: analiza dokumentów strategicznych, literatury oraz dostępnych materiałów dydaktycznych dotyczących tematyki związanej z projektowaniem strategii bezpieczeństwa narodowego, a także syntezy, analogii, porównania, wnioskowania, definiowania. Wyzwania, zagrożenia, ryzyka i szanse przedstawione w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 oraz w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020 były podstawą, przy sporządzaniu obu tych dokumentów strategicznych, do ukształtowania całościowej oceny i koncepcji środowiska bezpieczeństwa Polski. Obraz środowiska bezpieczeństwa Polski przedstawiony w trochę odmienny sposób w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020 daje możliwość dokonania całościowej analizy i na tej podstawie sformułowanie wniosków dotyczących wyzwań, zagrożeń, ryzyka i szans dla bezpieczeństwa narodowego Polski kształtujących przyszłe środowisko bezpieczeństwa państwa.

Słowa kluczowe: wyzwania, zagrożenia, ryzyka, szanse, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

Abstract. The aim of the article is to analyze and assess the environmental security of Poland's activities in the National Security Strategy of the Republic of Poland 2014 and the National Security Strategy of the Republic of Poland 2020 and to make a decision based on the forecasts, threats, threats and risks to Poland's basic security. The research results are an attempt to answer the question about threats, threats and threats to basic security. Polish can be used to solve in the future. Finding answers to the above questions is possible thanks to the application and understandable assessment of Poland's national environment and the introduction of this concept and the concepts presented in the National Security Strategies of the Republic of Poland 2014 and 2020. It is also crucial to ask questions about the future image of Poland's national threats in the light of the National Security Strategy of the Republic of Poland 2014 and National Security Strategy of the Republic of Poland 2020 and what determines its changes. The research hypothesis put forward in the work states that it is assumed that formulating an effective vision of the security environment of the Republic of Poland as part of the creation of a new National Security Strategy of the Republic of Poland is possible by preparing a forecast consisting in identifying challenges, threats, risks and opportunities for national security as a result of the projection of various future images. state strategies presented in the National Security Strategy of the Republic of Poland in 2014 and 2020. Intensifying the discussed problems requires the use of many methods, such as: analysis of strategic documents, literature and the provision of teaching materials on topics covered by the protection of public security, as well as synthesis, analogy, comparison, inference and definition. Challenges, threats, risks and threats in the National Security Strategy of the Republic of Poland 2014 and in the National Security Strategy of the Republic of Poland 2020 existed, with the separation of both of these strategic documents, prepared as a comprehensive assessment and concept of the security of the Polish environment. The image of the Polish security environment presented in different ways in the National Security Strategy of the Republic of Poland 2014 and the National Security Strategy of the Republic of Poland 2020 allows for analysis and development of practical applications, threats and risks for Poland's national security in the future.

Keywords: challenges, threats, risks, opportunities, National Security Strategy of the Republic of Poland

Wprowadzenie

Strategia bezpieczeństwa narodowego to obowiązująca w państwie koncepcja zapewnienia bezpieczeństwa, zawierająca w szczególności identyfikację interesów narodowych i celów strategicznych, ocenę przyszłościowego kształtowania się strategicznego środowiska bezpieczeństwa oraz zasady i sposoby osiągnięcia celów strategicznych w przewidywanych warunkach. (Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP 2013, Słownik, s. 249).

Tworzenie i projektowanie strategii to najważniejszy element polityki bezpieczeństwa procesu zarządzania bezpieczeństwem. Strategia bezpieczeństwa narodowego jest zbiorem wizji, koncepcji, celów, zadań i sposobów wykorzystania zasobów dla osiągnięcia pożądanego kształtu strategicznego środowiska bezpieczeństwa. Zasadniczym celem strategii jest tworzenie sprzyjających efektów strategicznych wspierających osiągnięcie celów służących realizacji lub ochronie interesów narodowych (Kupiecki R., 2015, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 jako instrument polityki państwa. Uwarunkowania zewnętrzne i aspekty procesowe, Bezpieczeństwo Narodowe 1/2015, s. 14).

Dokumenty strategiczne od wielu lat stanowiły podstawę budowania koncepcji bezpieczeństwa narodowego Polski. Już w czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL) konstruowano doktryny wojenne określające politykę bezpieczeństwa państw należących do Układu Warszawskiego. Ostatnią taką doktrynę sformułowano w 1987 roku podczas spotkania państw-członków tej organizacji w Berlinie Wschodnim w Niemieckiej Republice Demokratycznej (NRD). Upadek komunizmu w Bloku Wschodnim w 1989 roku oraz całkowita zmiana światowego układu geopolitycznego po znacznym osłabieniu i w konsekwencji rozpadzie Związku Radzieckiego spowodowała konieczność redefinicji koncepcji bezpieczeństwa narodowego Polski. (Koziej S., 2012, Obronność Polski w warunkach samodzielności strategicznej lat 90. XX wieku, Bezpieczeństwo Narodowe 21/2012, s. 19-30.)

W 1990 roku powstała nowa doktryna obronna RP. Założono w niej wprawdzie obecność Polski w Układzie Warszawskim, jednak zaznaczono polityczną neutralność i brak militarnego wsparcia dla członków Układu. Mimo, iż nowa doktryna miała charakter bardziej obronny, była ona przyczynkiem do stworzenia nowej koncepcji strategicznej Polski. W 1992 roku przyjęto założenia polskiej polityki bezpieczeństwa oraz politykę bezpieczeństwa i strategię obronną RP. Jednoznacznie obrano kurs euroatlantycki i podjęto starania o wejście w struktury Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO) i Unii Europejskiej (UE) (Koziej S., 2012, Obronność Polski w warunkach samodzielności strategicznej lat 90. XX wieku, Bezpieczeństwo Narodowe 21/2012, s. 19-30).

Kolejną strategię bezpieczeństwa narodowego przyjęto w 2000 roku po wejściu Polski do NATO. Głównym jej celem było przystosowanie polityki bezpieczeństwa państwa do koncepcji bezpieczeństwa Sojuszu Północnoatlantyckiego. Kolejną strategię przyjęto już w 2003 roku, co spowodowane było zaangażowaniem się Polski w wojnę z terroryzmem prowadzoną po zamachach z 11 września 2001 roku. Należało więc przygotować strategię pod nowe realia środowiska bezpieczeństwa. Następną strategię bezpieczeństwa narodowego przyjęto w 2007 roku (Koziej S., 2012, Pierwsza dekada funkcjonowania w strukturach bezpieczeństwa NATO i UE – strategiczne doświadczenia Polski, Bezpieczeństwo Narodowe 22/2012, s. 19-45).

W ostatnich latach kluczowymi dokumentami w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego Polski są Strategie Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i analogiczny dokument z roku 2020. Strategia zatwierdzona przez prezydenta Andrzeja Dudę w 2020 roku jest dokumentem nadal obowiązującym. Oba dokumenty w sposób całościowy sformułowały wizję polityki bezpieczeństwa państwa. Analizując wyzwania, zagrożenia, ryzyka i szanse dla bezpieczeństwa narodowego Polski prezentowane w obu Strategiach daje się dostrzec nieco odmienną ocenę ich znaczenia i konsekwencji dla środowiska bezpieczeństwa. Mimo podobieństwa w opisanu wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans w obydwu dokumentach strategicznych, zwrócono uwagę na nieco inne kwestie związane z bezpieczeństwem Polski.

Porównując oba przedstawione w Strategiach środowiska bezpieczeństwa państwa można podjąć próbę budowy nowej koncepcji strategicznej (Sobczak J., 2020, Nowa strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, CyberSecurity and Law 4/2020, s.7-36).

Celem publikacji jest sformułowanie wizji środowiska bezpieczeństwa Polski w przyszłości poprzez sporządzenie prognozy polegającej na wskazaniu wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla bezpieczeństwa narodowego. Różne spojrzenia, jak i punkty wspólne w obszarach bezpieczeństwa ukazane w Strategiach Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i 2020 posłużą do próby projekcji obrazu przyszłej strategii państwa. Uwzględnione w niej zostaną także ostatnie wydarzenia kluczowe z punktu widzenia bezpieczeństwa narodowego Polski tj. wybuch konfliktu rosyjsko-ukraińskiego w lutym 2022 roku.

Ocena aktualnego stanu wiedzy

W dyskusjach naukowych i eksperckich na temat strategii bezpieczeństwa narodowego RP punktem wspólnym jest przekonanie o istocie tego dokumentu dla bezpieczeństwa państwa. Wszyscy eksperci są także zgodni, że założenia przyjęte w strategii bezpieczeństwa narodowego muszą być zastosowane i zrealizowane w praktyce. W ostatnim czasie głównym obszarem odniesienia są wspomniane Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i 2020 (Sobczak J., 2020, Nowa strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, CyberSecurity and Law 4/2020, s. 7-36).

Wśród ekspertów toczy się spór o konstrukcję i metodologię sporządzenia powyższych Strategii oraz o przedstawiony w nich obraz środowiska bezpieczeństwa narodowego Polski. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 została napisana w dużej mierze w oparciu o Białą Księgę Bezpieczeństwa Narodowego wydaną w 2013 roku – kompleksowy dokument dotyczący różnych obszarów bezpieczeństwa Polski. (Sobczak J., 2020, Nowa strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, CyberSecurity and Law 4/2020, s. 7-36).

Gen. Stanisław Koziej, który jako szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego odpowiadał za proces tworzenia Strategii z roku 2014 uważa, że przedstawiono w niej w sposób całościowy kierunki działań państwa w obszarze bezpieczeństwa narodowego (Brzozowski A., Koziej S., 2014, 25 lat polskiej strategii bezpieczeństwa, *Bezpieczeństwo Narodowe* 30/2014 s. 11-40). W opinii dr. hab. Roberta Kupieckiego jest to strategia odpowiadająca założeniom zarówno zintegrowanego podejścia do bezpieczeństwa narodowego, jak i opracowania cyklu strategicznego (Kupiecki R., 2015, *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 jako instrument polityki państwa. Uwarunkowania zewnętrzne i aspekty procesowe*, *Bezpieczeństwo Narodowe* 1/2015, s. 34-36).

Inne spojrzenie na bezpieczeństwo narodowe zaprezentowano w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020. W opinii Piotra Orłowskiego ten dokument strategiczny zawiera innowacyjne zapisy i inne spojrzenie na rolę Polski w regionie Europy Środkowej i Wschodniej oraz możliwości podniesienia poziomu bezpieczeństwa RP (Orłowski P., 2020, *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020, Analiza KBN 10/2020*, s. 1-5). Z takim poglądem nie zgadza się S. Koziej, który uważa, że Strategia ta została napisana zbyt ogólnie oraz nie zawiera klasycznych cech jaki powinien posiadać dokument strategiczny (Koziej S., 2020, *Braki Strategii Bezpieczeństwa Narodowego 2020: bez koncepcji operacyjnej i priorytetów preparacyjnych*, *Pański Policy Paper* 4/2020, s. 1-9). Jednak P. Orłowski wskazuje, że poziom ogółu zapisów jest rzeczą zupełnie oczywistą. Jego zdaniem dokument szczebla strategicznego nie może zawierać szczegółowego podejścia do poszczególnych obszarów bezpieczeństwa. Ponadto jest dokumentem jawnym, a to już w oczywisty sposób wpływa na jego zawartość (Orłowski P., 2020, *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020, Analiza KBN 10/2020*, s. 1-5).

Jacek Sobczak wskazuje także, że Strategie Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i 2020 wydają się być względem siebie konkurencyjne. W Strategii z 2014 roku szczegółowo zdefiniowano cele i założenia polityki bezpieczeństwa narodowego Polski oraz obraz środowiska bezpieczeństwa państwa, zaś w Strategii z 2020 roku w sposób syntetyczny przedstawiono interesy narodowe Polski oraz zaprezentowano program rozwoju państwa w najważniejszych dziedzinach bezpieczeństwa narodowego. Zdaniem J. Sobczaka zastosowano zatem inne podejścia w projektowaniu strategii. W Strategii z 2014 roku ujęto całościowo obraz bezpieczeństwa narodowego Polski, a w Strategii z 2020 roku stworzono na nowo założenia polityki bezpieczeństwa państwa (Sobczak J., 2020, *Nowa strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, CyberSecurity and Law* 4/2020, s. 7-36).

Metodyka badań

Celem niniejszego artykułu jest analiza i ocena środowiska bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej przedstawionego w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 i w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 oraz dokonanie na tej podstawie prognozy wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości. Głównym problemem badawczym jest próba odpowiedzi na pytanie: z jakimi wyzwaniami, zagrożeniami, ryzykami i szansami dla bezpieczeństwa narodowego Polski możemy mieć do czynienia w przyszłości? Hipoteza badawcza postawiona w pracy stanowi, iż zakłada się, że formułowanie efektywnej wizji środowiska bezpieczeństwa RP w ramach tworzenia nowej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP jest możliwe poprzez sporządzenie prognozy polegającej na wskazaniu wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla bezpieczeństwa narodowego w wyniku projekcji różnych obrazów przyszłych strategii państwa ukazanych w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP w latach 2014 oraz 2020. Złożoność rozpatrywanych problemów wymagała zastosowania wielu metod badawczych takich jak: analiza i porównanie najważniejszych dokumentów strategicznych dla bezpieczeństwa państwa - Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i 2020, a także Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego 2013 oraz definiowanie i wnioskowanie dokonane w oparciu o literaturę S. Kozieja, S. Kamińskiego, R. Kupieckiego, J. Pawłowskiego dotyczącą tematyki związanej z projektowaniem strategii bezpieczeństwa narodowego. Na tej podstawie dokonano syntezy i analogii najważniejszych zagadnień obejmujących całość konstrukcji strategii bezpieczeństwa narodowego tj. obronność, gospodarka, bezpieczeństwo zdrowotne, edukacja, czy bezpieczeństwo energetyczne opierając się na źródłach i opracowaniach dotyczących wymienionych dziedzin bezpieczeństwa narodowego.

Badania własne, które przyczyniły się do powstania artykułu, oparto przede wszystkim na teoretycznych metodach badawczych, w szczególności stosując metodę analizy oraz syntezy analogii, porównania, wnioskowania, definiowania. Analizie poddano w szczególności treści zawarte w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i 2020 pod kątem projektowanych w nich koncepcji bezpieczeństwa państwa. Czynności badawcze realizowano zgodnie z procedurą diagnostyczną. Pozwoliło to na określenie wizji bezpieczeństwa narodowego Polski przedstawionych w obu Strategiach oraz wyodrębnienie i przedstawienie wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla bezpieczeństwa RP w kolejnych latach.

Wyzwania bezpieczeństwa są to sytuacje problemowe generujące dylematy decyzyjne, przed jakimi stoi podmiot w rozstrzygnięciu spraw bezpieczeństwa. Zagrożenia bezpieczeństwa to pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływania na podmiot, zaś ryzyka to możliwe negatywne skutki działania własnego podmiotu. Szanse bezpieczeństwa niezależne od woli podmiotu okoliczności, zjawiska i procesy

w środowisku bezpieczeństwa sprzyjające realizacji interesów oraz osiągnięciu celów podmiotu. (Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP 2013, Słownik, s.248.)

Porównanie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 i 2020

W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2014 roku zaznaczono całościowy obraz bezpieczeństwa narodowego Polski. W dokumencie sporządzono ocenę środowiska bezpieczeństwa państwa w wymiarze globalnym, regionalnym i krajowym. W Strategii zostały przedstawione zadania Polski jako podmiotu bezpieczeństwa. Sformułowano również interesy narodowe i cele strategiczne naszego kraju. W dokumencie przyjęto dwie koncepcje: działań strategicznych (strategię operacyjną) oraz przygotowań strategicznych (strategię preparacyjną). W strategii operacyjnej zdefiniowano działania państwa w sektorze obronnym oraz działania ochronne, a także działania gospodarcze i społeczne państwa w sferze bezpieczeństwa. W strategii preparacyjnej założono powstanie zintegrowanego systemu bezpieczeństwa narodowego Polski składającego się z podsystemu kierowania i podsystemów wykonawczych (podsystemów operacyjnych i wsparcia), (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014, s. 27-56).

Z kolei w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 przedstawiono wszystkie kwestie istotne dla swobodnego i stabilnego rozwoju państwa oraz poddano analizie środowisko bezpieczeństwa Polski. W dokumencie zostały wymienione wartości, interesy narodowe i cele strategiczne państwa. W założeniach strategii przyjęto i dokonano podziału obszarów bezpieczeństwa narodowego na cztery filary. Pierwszy filar omówiony w strategii dotyczy bezpieczeństwa państwa i obywateli. Drugi skupia się na pozycji Polski w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego. Trzeci z filarów wymienionych w dokumencie to tożsamość i dziedzictwo narodowe Polski. Ostatni filar omawia wszystkie kwestie związane z rozwojem społecznym i gospodarczym państwa oraz ochroną środowiska (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 11-36).

Za jedno z najpoważniejszych wyzwań dla bezpieczeństwa narodowego Polski w obu Strategiach oceniano wzrost nielegalnych migracji do Europy z krajów Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Zarówno w Strategii z roku 2014, jak i w Strategii z 2020 roku wskazano na potrzebę rozwiązania kryzysu migracyjnego na forum UE. W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2014 roku podkreślono istotę spójności polskiej polityki migracyjnej z polityką UE w tym obszarze (Pawłowski J., 2017, Strategia bezpieczeństwa narodowego (państwa), Warszawa, Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej, s. 527), zaś w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2020 roku bardziej zaznaczono konieczność

podjęcia natychmiastowych działań, aby rozwiązać kryzys jak najszybciej. Położono nacisk na szybkie rozwiązanie tego problemu, aby kraje UE w tym Polska uszczelniły swoje granice udaremniając tym samym nielegalne migracje (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 7).

Jako istotne wyzwanie dla Polski w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2014 roku wskazano przejawiający się w różnych formach ekstremizm o podłożu politycznym, religijnym, etnicznym, społecznym lub ekonomicznym. Według założeń Strategii z 2014 roku najbardziej niebezpieczny dla państwa jest ekstremizm realizowany poprzez dokonywanie aktów terrorystycznych. (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014, s. 19). Nieco inne spojrzenie na problem terroryzmu przedstawiono w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2020 roku. Według założenia przyjętego w tym dokumencie terroryzm nie jest postrzegany jako wyzwanie dla bezpieczeństwa państwa, lecz wyłącznie jako zagrożenie. Zagrożenie terroryzmem wynika przede wszystkim z trwających wciąż konfliktów w krajach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Spowodowały one wzrost zagrożenia terroryzmem w Europie z powodu nasilających się nielegalnych migracji przybyszów z tych państw. Wśród niektórych migrantów udowodniono związek części z nich z organizacją terrorystyczną Państwo Islamskie (ISIS), która dokonała w Europie kilku zamachów terrorystycznych (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 7).

Poważnym wyzwaniem dla bezpieczeństwa Polski przedstawionym w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 jest wzrost zapotrzebowania na energię, żywność i wodę pitną. To zagadnienie obejmuje obszar bezpieczeństwa energetycznego Polski, przede wszystkim kwestię produkcji energii elektrycznej, która obejmuje zwłaszcza transformację energetyczną, tworzenie odnawialnych źródeł energii oraz pozyskiwania energii przy pomocy nowych efektywnych energooszczędnych technologii. Zagadnienie to dotyczy także bezpieczeństwa żywnościowego i działania rynku rolnego w Polsce oraz kwestii bezpieczeństwa ekologicznego zwłaszcza poziomu zanieczyszczenia wód, powietrza i gleb, a także utrzymania naturalnego środowiska leśnego. Jedynie kwestia bezpieczeństwa ekologicznego zostało ujęta w Strategii z 2014 roku jako ryzyko dla bezpieczeństwa narodowego Polski w kontekście konieczności zapewnienia prawidłowej ochrony środowiska i poprawę czystości wody, powietrza oraz gleb w obliczu zachodzących zmian klimatycznych (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014, s. 7). W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 ujęto te zagadnienia w sposób bardziej szczegółowy. Bezpieczeństwo energetyczne i bezpieczeństwo ekologiczne zostały ujęte oddzielnie jako wyzwania dla Polski. W kwestii bezpieczeństwa ekologicznego zawarto także zagadnienie jakości żywności i produktów rolnych w Polsce. W Strategii z 2020 roku przedstawiono również zachodzące zmiany klimatyczne jako zagrożenie dla stabilności bezpieczeństwa ekologicznego i żywnościowego.

W Strategii podkreślono konieczność i potrzebę przeprowadzenia zmian w obszarach bezpieczeństwa energetycznego, żywnościowego oraz ekologicznego. Przede wszystkim uznano, że niezbędny jest szybki proces transformacji energetycznej za pomocą inwestycji w odnawialne źródła energii (OZE) oraz energetykę jądrową, poprawa jakości bezpieczeństwa ekologicznego w Polsce oraz ochrony środowiska naturalnego, co przyczyni się także do lepszej jakości produktów żywnościowych (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 9).

Kolejnym obszarem bezpieczeństwa narodowego Polski przedstawionym i opisanym w obydwu Strategiach jest niekorzystna sytuacja demograficzna państwa. W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 to zjawisko jest określone jako wyzwanie dla bezpieczeństwa narodowego. Aby zmienić tę sytuację podkreślono konieczność stworzenia warunków sprzyjających zwiększeniu liczby urodzin w państwie oraz wsparcia rodzin wielodzietnych. Zaznaczono także potrzebę zmniejszenia ubóstwa i wykluczenia społecznego w Polsce poprzez włączenie osób nieaktywnych zawodowo w rynek pracy. Ubóstwo społeczeństwa i bezrobocie są określone w Strategii z 2014 roku jako zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego. W dokumencie założono także, że te czynniki mogą w dłuższej perspektywie spowodować ryzyko rozwarstwienia społecznego. Sytuację według koncepcji założonej Strategii z 2014 roku miałyby poprawić zapewnienie warunków dla wydłużenia aktywności zawodowej i społecznej osób starszych oraz utworzenie efektywnego systemu zabezpieczeń społecznych. Jako szansę na poprawę niekorzystnej sytuacji demograficznej w Strategii z 2014 roku postrzegano migracje z państw Partnerstwa Wschodniego UE, zwłaszcza z Ukrainy. Miało to umożliwić napływ wysoko wykwalifikowanych pracowników do Polski, zwłaszcza w sektorach rynku pracy, gdzie ich obecność jest niezwykle potrzebna. Szansą dla bezpieczeństwa narodowego Polski według założeń Strategii z 2014 roku miałyby być również podjęcie przez państwo działań aktywizujących mających na celu umożliwienie powszechnego uczestnictwa w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014, s. 24).

W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 niski współczynnik dzietności jest przedstawiony jako ryzyko dla bezpieczeństwa narodowego. Stało się tak, ponieważ założenia mające poprawić sytuację demograficzną w Polsce przedstawione w Strategii z 2014 roku są realizowane. Wprowadzenie programów społecznych dla rodzin, zwłaszcza programu 500 plus (obecnie 800 plus) odniosło pewien skutek. W Polsce po 2015 roku znacząco spadło bezrobocie oraz większość społeczeństwa zaczęło się żyć lepiej z powodu wzrostu zarobków. Nie udało się jednak poprawić niskiego wskaźnika urodzeń. Programy społeczne wpłynęły na poprawę materialnej sytuacji społeczeństwa, lecz nie doprowadziły do wyraźnych zmian demograficznych w zakresie przyrostu naturalnego. W Strategii z 2020 roku założono wprowadzenie kolejnych programów społecznych w celu odwrócenia niekorzystnej sytuacji demograficznej.

Problem niskiego wskaźnika przyrostu urodzeń przedstawiono jako ryzyko z powodu zaawansowanej wiekowo struktury społecznej, która będzie generować w przyszłości coraz większe obciążenia dla systemu emerytalnego i systemu ochrony zdrowia w Polsce. Na podstawie obydwu Strategii można zatem dostrzec ewolucję postrzegania rozwiązania problemu sytuacji demograficznej (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 9).

W obu Strategiach poruszono kwestię zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce zwłaszcza w kontekście uzyskania pełnej niezależności w dostępie do surowców dzięki dywersyfikacji źródeł dostaw. W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 jako wyzwanie dla bezpieczeństwa narodowego określono zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i zapewnienie stabilności źródeł dostaw swoich surowców. Według założeń Strategii z 2014 roku, aby osiągnąć powyższe cele należy uruchomić wydobycie gazu ziemnego i ropy naftowej ze złóż niekonwencjonalnych oraz ukończyć budowę terminalu LNG w Świnoujściu. Szansą dla bezpieczeństwa narodowego według koncepcji Strategii z 2014 roku miał być również udział Polski w budowie europejskiego rynku energii. W Strategii wspomniano także o możliwości zainwestowania w powstanie energetyki jądrowej w Polsce. (Kamiński S., 2015, Przegląd bezpieczeństwa narodowego w planowaniu strategicznym Polski, Warszawa, Wydawnictwo Difin, s. 37). W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 kwestia bezpieczeństwa energetycznego Polski jest zdefiniowana jako zagrożenie. Wiąże się ono z uzależnieniem od dostaw surowców energetycznych z Federacji Rosyjskiej. Według założeń zawartych w Strategii z 2020 roku sprzyja to możliwości kontroli Rosji nad państwem i wykorzystywania tej okoliczności jako instrumentu politycznego nacisku. Bardziej więc, niż w Strategii z 2014 roku zaznaczono możliwość uzależnienia się Polski od dostaw surowców z Rosji. W Strategii z 2020 roku podkreślono zagrożenie dla bezpieczeństwa energetycznego ze strony Rosji, które nieco pominięto w Strategii z 2014 roku, gdzie skupiono się bardziej na wyzwaniu dla bezpieczeństwa narodowego Polski jakim jest uzyskanie niezależności energetycznej. (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 8).

W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2014 roku jako wyzwanie dla bezpieczeństwa narodowego Polski wskazano słabość krajowej gospodarki. Zaznaczono, że należy podjąć konieczne w tym celu działania polegające na budowie nowych inwestycji gospodarczych z wykorzystaniem wszelkich dostępnych środków i technologii. Szansą dla bezpieczeństwa narodowego Polski według koncepcji przedstawionej w Strategii z 2014 roku jest postawienie na innowacyjność, rozwój oparty na wiedzy, e-biznes oraz przede wszystkim tworzenie przez państwo korzystnych warunków organizacyjnych, finansowych i prawnych dla prowadzenia działalności gospodarczej (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014, s. 23). W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 roku jako wyzwanie dla

bezpieczeństwa narodowego Polski zdefiniowano włączenie się w światowy wyścig technologiczny. W założeniach Strategii z 2020 roku inwestycja w gospodarkę cyfrową ma przynieść Polsce rozwój gospodarczy (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 8).

W obu Strategiach kolejnym z omawianych obszarów bezpieczeństwa narodowego jest cyberbezpieczeństwo. W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 wyzwaniem dla bezpieczeństwa narodowego jest zapewnienie dostępności, integralności i poufności danych przetwarzanych w systemach teleinformatycznych administracji publicznej. Uznano więc, że z punktu widzenia państwa w zakresie cyberbezpieczeństwa najważniejszą kwestią jest ochrona informacji niejawnych i systemów teleinformatycznych państwa. Zwrócono także uwagę na problem niezbyt dużej wiedzy w społeczeństwie o zagrożeniach w cyberprzestrzeni. Jako konieczne w tym zakresie określono budowę narodowego systemu obrony cybernetycznej i rozwój Krajowego Systemu Reagowania na Incydenty Komputerowe w Cyberprzestrzeni RP, który miałby być skutecznym narzędziem do koordynacji działań organów władzy publicznej w razie cyberataków na państwowe systemy teleinformatyczne (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014, s. 25). W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 kwestię cyberbezpieczeństwa poruszono bardziej w kontekście wyzwania jakim dla bezpieczeństwa narodowego są zapewnienie bezpieczeństwa finansowego państwa oraz cyberprzestępczość. Zaznaczono, że coraz więcej przestępstw gospodarczych jest popełnianych za pomocą nowoczesnych technologii i w cyberprzestrzeni. W celu poprawy bezpieczeństwa finansowego i bankowego nakreślono konieczność budowy systemów finansowych w oparciu o najnowocześniejsze technologie oraz dostosowanie przepisów prawa do przestępstw popełnianych w cyberprzestrzeni, aby sprawcy dzięki różnym lukom prawnym nie mogli uniknąć odpowiedzialności (Swoboda P., Żebrowski A., 2020, *Elementy bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa, Wydawnictwo Avalon, s. 89).

W obu Strategiach omówiono także kwestię sytuacji systemu ochrony zdrowia w Polsce. W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 ryzykiem dla bezpieczeństwa narodowego jest powolna zapaść systemu ochrony zdrowia. W Strategii z 2014 roku podkreślono konieczność reform i zmian w tym zakresie. Zaznaczono, że państwo musi zapewnić obywatelom swobodny dostęp do usług zdrowotnych oraz właściwy poziom świadczeń zdrowotnych. Stwierdzono także, że należy udoskonalić strukturę ratownictwa medycznego pod względem opieki zdrowotnej i dostępności baz leczniczych (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014, s. 38). W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 utrzymanie systemu ochrony zdrowia i zapewnienie opieki zdrowotnej wszystkim obywatelom stanowi wyzwanie dla bezpieczeństwa narodowego Polski.

Wpływ na to, że w Strategii z 2020 roku kwestia systemu ochrony zdrowia jest określona nie jako ryzyko, lecz jako wyzwanie miała pandemia koronawirusa SARS-Cov-2. Według założeń Strategii konieczne jest przygotowanie odpowiednich procedur postępowania w czasie trwania pandemii oraz odpowiednich ilości zasobów personelu medycznego i środków ochronnych. Oprócz pandemii zaznaczono, że kolejnym problemem dla systemu ochrony zdrowia jest deficyt kadry medycznej, ponieważ duża część młodych lekarzy po przystąpieniu Polski do UE wyjechała do pracy za granicę. Jako kolejne trudności dla systemu ochrony zdrowia wymieniono brak zastępowalności pokoleń, starzenie się społeczeństwa i przeciążenie systemu emerytalnego (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 9).

Jednym z najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa narodowego Polski wymienionym w obu Strategiach jest neoimperialna, ofensywna polityka Federacji Rosyjskiej. W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego 2014 przedstawiono ją jako realne zagrożenie militarne dla Polski. Inwazja na Krym i wojna w Donbasie ukazały, że takie zagrożenie jest absolutnie możliwe ze strony Rosji. Przedstawiono także, że w przypadku wybuchu konfliktu zbrojnego może dojść do działań hybrydowych prowadzonych przez Federację Rosyjską podobnie jak w wojnie na Ukrainie. Zaprezentowano też stanowisko polegające na przestrzeganiu norm prawa międzynarodowego w stosunkach politycznych z Rosją. Należy także w tych relacjach kierować się interesami bezpieczeństwa naszych sojuszników, jak również zasadami pragmatyzmu i wzajemności. Gwarancją bezpieczeństwa państwa i stabilność polityczną stanowi obecność w NATO i UE. Ma ona zapewnić Polsce bezpieczeństwo w przypadku możliwości zaistnienia zbrojnej inwazji Federacji Rosyjskiej (Kamiński S., 2015, Przegląd bezpieczeństwa narodowego w planowaniu strategicznym Polski, s. 35). W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 konfrontacyjna polityka zagraniczna Rosji jest przedstawiona jako zagrożenie nie tylko dla bezpieczeństwa Polski, ale także dla całej Europy Środkowo-Wschodniej. Jako przykłady działań ofensywnych i prób podporządkowania sobie byłych republik ZSRR ze strony Rosji w Strategii z 2020 roku przedstawiono oprócz aneksji Krymu i działań hybrydowych we wschodniej Ukrainie (2014) także agresję na Gruzję (2008). W poprzedniej Strategii jako przykład agresywnej polityki Rosji przedstawiono jedynie wojnę na Ukrainie. Według założeń Strategii z 2020 roku celem Rosji jest przejście kontroli nad państwami Europy Środkowo-Wschodniej oraz uzyskanie wpływu politycznego na UE. Federacja Rosyjska realizuje te plany za pomocą siły militarnej oraz instrumentów gospodarczych, zwłaszcza z wykorzystaniem surowców energetycznych. Ukazano również, że zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego Polski ze strony Rosji jest bardzo prawdopodobne, gdyż świadczą o tym regularne ćwiczenia ataku na Polskę przeprowadzane przez armię rosyjską oraz umieszczenie ofensywnego potencjału wojskowego w obwodzie kaliningradzkim w bezpośrednim sąsiedztwie z Polską (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 10).

Innym zagrożeniem wymienionym w obydwu Strategiach jest podważanie traktatów i porozumień rozbrojeniowych przez niektóre państwa, co może prowadzić do niekontrolowanej proliferacji broni masowego rażenia oraz powstawania szerokiego spektrum nowych konfliktów zbrojnych na świecie. W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 zwrócono na ten problem uwagę zwłaszcza w kontekście niekontrolowanego użycia broni masowego rażenia oraz uznano go za zagrożenie globalne (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014, s. 20). W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 zaznaczono bardziej kwestię możliwości wybuchu nowych konfliktów zbrojnych, do których może dojść z powodu podważania traktatów i porozumień rozbrojeniowych przez niektóre państwa oraz organizacje przestępcze i terrorystyczne. Ukazano także jako istotne działania hybrydowe, które są używane do realizacji celów politycznych przez państwa, ale także przez podmioty niepaństwowe. Jako przykład konfliktu zbrojnego z zastosowaniem działań podprogowych przedstawiono wojnę we wschodniej Ukrainie w 2014 roku (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 7).

W koncepcji Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 jednym z ryzyk dla bezpieczeństwa narodowego Polski jest reorientacja polityki zagranicznej najważniejszego sojusznika politycznego i strategicznego Stanów Zjednoczonych w kierunku Azji i Pacyfiku w celu rywalizacji z Chinami. Wskazano, że ewolucja priorytetów USA w sferze bezpieczeństwa międzynarodowego może wpłynąć na relacje transatlantyckie. Podkreślono konieczność dalszej współpracy strategicznej ze Stanami Zjednoczonymi i starań o jak największą obecność wojsk amerykańskich na kontynencie europejskim. W założeniach Strategii z 2014 roku daje się wyraźnie dostrzec próbę zapewnienia Polsce bezpieczeństwa w oparciu o system bezpieczeństwa europejskiego. Zaznaczono nadrzędność sojuszu polityczno-militarnego Polski z USA, ale opisano także możliwość współpracy wewnątrz UE w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBIO) (Kamiński S., 2015, Przegląd bezpieczeństwa narodowego w planowaniu strategicznym Polski, s. 36).

Odmienne spojrzenie na zapewnienie Polsce bezpieczeństwa zaprezentowano w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020. W tym dokumencie ryzykiem dla Polski jest osłabienie spójności stanowisk i działań państw członkowskich NATO i UE. Zwrócono uwagę przede wszystkim na rozbieżną wizję bezpieczeństwa europejskiego w NATO i roli UE w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego. Według założeń Strategii z 2020 roku brak jedności w NATO i UE nie jest dobry dla bezpieczeństwa Europy, w tym także Polski. Wskazano potrzebę wypracowania wspólnego stanowiska zarówno wewnątrz NATO jak i UE, aby utrzymać bezpieczeństwo na kontynencie europejskim (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 7).

W obu Strategiach jako szansę dla bezpieczeństwa narodowego Polski oceniono obecność w strukturach NATO i UE. Rozwój współpracy w ramach tych sojuszy jest jednym z najważniejszych interesów narodowych Polski (Krzykowski P., 2019, *Bezpieczeństwo narodowe RP pod koniec drugiej dekady XXI wieku, Studia nad bezpieczeństwem* 4/2019, s. 58). Warto jednak dodać, że w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 jako odrębną szansę dla bezpieczeństwa narodowego Polski, oprócz obecności w NATO i UE, uznano systematyczne umacnianie sojuszu politycznego ze Stanami Zjednoczonymi. W założeniach miałyby on objąć nie tylko kwestie militarne, ale również gospodarkę i energetykę (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 10).

Wyzwania, zagrożenia, ryzyka i szanse dla bezpieczeństwa narodowego Polski

Zarówno w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014, jak i w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020 zaznaczono jedno najważniejsze wydarzenie, które kształtuje obraz najbliższego środowiska bezpieczeństwa Polski. W Strategii z 2014 roku był to wybuch wojny we wschodniej Ukrainie oraz aneksja Krymu, zaś w Strategii z 2020 roku była to odpowiednio pandemia koronawirusa SARS-Cov-2. Zdarzenia te w sposób istotny wpływają na całość oceny środowiska bezpieczeństwa Polski. Współcześnie wydarzeniem wpływającym na rozwój sytuacji w środowisku bezpieczeństwa Polski jest wojna Rosji z Ukrainą, która wybuchła w lutym 2022 roku. W zależności od jej przebiegu, czasu trwania oraz przede wszystkim rezultatu kształtować się będzie środowisko bezpieczeństwa polskiego państwa.

Przedstawienie wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla bezpieczeństwa narodowego Polski w tej części artykułu ma na celu zdefiniowanie współczesnego środowiska bezpieczeństwa państwa. Zestawienia dokonano w oparciu o literaturę oraz publikacje dotyczące najnowszego obrazu bezpieczeństwa Polski. Formułując wnioski na temat aktualnego bezpieczeństwa narodowego państwa wzięto pod uwagę wszelkie czynniki wpływające na stabilność kraju. Kompleksowość tej analizy umożliwia pełną ocenę środowiska bezpieczeństwa Polski oraz ukazanie prawdopodobnych scenariuszy wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dla państwa. Podsumowanie tych rozważań umieszczono w tabeli na końcu tej części artykułu.

Poważnym wyzwaniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości z pewnością będą migracje. Wewnątrz UE nie udało się porozumieć w sprawie relokacji migrantów oraz wypracować wspólnej strategii ochrony granic wspólnoty europejskiej. Administracja unijna jak dotąd nie sformułowała żadnej koncepcji integracji migrantów ze społeczeństwami krajów Europy, która pomogłaby we właściwym wykorzystaniu tego potencjału ludzkiego w gospodarkach i przemyśle

państw członkowskich UE. Państwa europejskie prezentują różny punkt widzenia w kwestii organizacji procesu włączania migrantów w życie społeczne oraz w sprawie problemu relokacji. Nadal większość migracji odbywa się w sposób niekontrolowany. Służby graniczne państw europejskich, zwłaszcza Europy Zachodniej, nie są w stanie im skutecznie zapobiec. Również w krajach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu sytuacja polityczna i społeczna, która stanowi źródło tych migracji pozostaje niestabilna. Powstają także nowe szlaki przerzutowe migrantów na kontynent europejski. Biorąc pod uwagę wymienione powyżej okoliczności należy więc przewidywać, że w przyszłości kraje UE, a wśród nich Polska wciąż będą mierzyć się z tym wyzwaniem. (Swoboda P., Żebrowski A., 2020, *Elementy bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, s. 127).

Kolejnym wyzwaniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości będzie zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Bezpieczeństwo energetyczne, a zwłaszcza swobodny dostęp do surowców i transformacja energetyczna są niezwykle istotnym filarem bezpieczeństwa państwa. Najważniejszym zadaniem z jakim wciąż mierzy się Polska jest osiągnięcie pełnej niezależności energetycznej. Dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego ważna jest dywersyfikacja źródeł dostaw surowców energetycznych. Należy także zawierać umowy i porozumienia dotyczące transportu surowca ze stabilnymi i przewidywalnymi partnerami gospodarczymi. Niestety, przez wiele lat Polska była całkowicie uzależniona od dostaw gazu i ropy naftowej z Rosji. Federacja Rosyjska była w zasadzie monopolistą w zakresie dostarczania surowców energetycznych do Polski. W ostatnich latach ta sytuacja uległa jednak nieco zmianie. W Polsce powstał terminal LNG w Świnoujściu, gdzie odbierane są dostawy gazu z Kataru i ze Stanów Zjednoczonych. Również polski koncern naftowy Orlen zaczął zawierać umowy na dostawy ropy naftowej z Arabii Saudyjskiej. Państwo powinno jednak kontynuować prace nad pozyskaniem kolejnych alternatywnych źródeł gazu oraz ropy naftowej, tak aby nie było już konieczne sprowadzanie tych surowców z Federacji Rosyjskiej (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 8-9).

Istotna dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski jest transformacja energetyczna. Przez lata gospodarka i przemysł w Polsce były oparte na węglu. Zmiany klimatyczne powodują, że Polska podobnie jak inne państwa europejskie musi poszukać alternatywnych źródeł pozyskiwania energii. Najważniejszym celem Polski w tym obszarze jest inwestycja w energetykę jądrową. Tylko energetyka jądrowa będzie bowiem w stanie zapewnić stabilny przemysł i bezpieczeństwo gospodarcze państwa. Odnawialne źródła energii (OZE) są niewystarczające do swobodnego procesu pozyskiwania energii. W obszarze bezpieczeństwa energetycznego obok kwestii osiągnięcia niezależności energetycznej, wykonanie procesu transformacji energetycznej będzie jednym z głównych wyzwań dla bezpieczeństwa narodowego Polski (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 8-9).

Wyzwaniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości będzie zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego. Systemy teleinformatyczne państwa powinny gwarantować swobodny przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi organami administracji publicznej i instytucjami bezpieczeństwa państwa. Sprawna komunikacja i wymiana informacji są kluczowa dla prowadzenia skutecznej polityki przez państwo. (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 s. 25). Trwający konflikt na Ukrainie ukazuje, że ataki na cybernetyczną infrastrukturę bezpieczeństwa państwa są możliwe i mogą nieść ze sobą bardzo poważne skutki. Scenariusz zmasowanego cyberataku na systemy teleinformatyczne państwa jest realny, na co wskazuje wprowadzenie podwyższonego stopnia alarmowego w cyberprzestrzeni Polski. Rosja może dokonać ataku na systemy teleinformatyczne państwa, aby sparaliżować działanie polskiego aparatu państwowego i wywołać zamieszanie w przestrzeni społecznej Polski. W najbliższej przyszłości zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego może być zatem jednym z największych wyzwań dla Polski (Dyner A. M., 2023, Rosyjskie cyberzagrożenia dla państw NATO, *Biuletyn PISM* 172/2023, s. 1-2).

Państwo powinno być również gotowe na różnego rodzaju ataki dezinformacyjne. Dezinformacja stała się we współczesnym świecie jedną z metod nieregularnej walki. Polska i inne państwa Europy Środkowo-Wschodniej są narażone na dezinformację ze strony Rosji. Federacja Rosyjska za pomocą taktyki dezinformacji realizuje swoje cele strategiczne. (Sobera W., 2015, *Strategia bezpieczeństwa narodowego jako element polityki państwa*, *Rocznik Europeistyczny* 1/2015, s. 187). Przede wszystkim kreuje komfortową dla siebie rzeczywistość ukazując wojnę w Ukrainie jako operację specjalną, a nie agresję ze strony Rosji i rozmywając obraz zbrodni jakich dokonują rosyjscy żołnierze. Dobitnie jest to widoczne na przykładzie różnych nieprawdziwych informacji dotyczących konfliktu zbrojnego w Ukrainie funkcjonujących w internetowej przestrzeni produkowanych i fabrykowanych przez specjalne fabryki trolli internetowych działających w cyberprzestrzeni (Bryjka F., 2022, *Rosyjska dezinformacja na temat ataku na Ukrainę*, *Komentarz PISM* 15/2022, s. 1-2). Należy rozważyć uruchomienie specjalnego państwowego centrum do spraw zwalczania wszelkich przypadków dezinformacji. W znacznym stopniu usprawniłoby to walkę administracji publicznej państwa z upowszechnianiem fałszywych informacji i ograniczyłoby to sprawną działalność Federacji Rosyjskiej w tym obszarze. Należy także prowadzić działania edukacyjne dotyczące zjawiska dezinformacji i pojawiających się w przestrzeni publicznej fałszywych informacji. Zwiększy to w sposób znaczący świadomość społeczeństwa i zapobiegnie rosyjskiej dezinformacji i manipulacji (Kowalska M., A. Lelonek, K. Wóycicki, 2017, *Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce*, Warszawa, Wydawnictwo Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego, s. 1-24).

Kolejnym wyzwaniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości może być zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego. Polska, podobnie jak inne kraje

Europy, zмага się z niskim przyrostem naturalnym. Starzejące się społeczeństwo powoduje duże obciążenia dla systemu opieki zdrowotnej. Więcej pacjentów wymaga także większej ilości lekarzy, z czym również jest kłopot z powodu spadającej liczby nowych przedstawicieli tego zawodu. Młodzi lekarze po ukończeniu studiów medycznych często wyjeżdżają za granicę w ramach migracji zarobkowych. Konieczna jest poprawa opieki medycznej i ratownictwa. Zmiany wymaga także sposób finansowania publicznej służby zdrowia. Większy nacisk powinien być położony na efektywność leczenia, w tym zwłaszcza na promocję profilaktyki zdrowotnej i transparentność finansów przeznaczanych przez państwo na system ochrony zdrowia. Konieczne jest przeprowadzenie głębokiego procesu informatyzacji polskiej służby zdrowia, w taki sposób, aby obciążony system mógł działać sprawnie i doprowadzić do tego, aby wszyscy obywatele mieli do niego równy dostęp. Należy także dążyć do poprawy sytuacji zarobkowej lekarzy i pracowników służby zdrowia. Reforma systemu ochrony zdrowia będzie jednak z całą pewnością trudna i skomplikowana. Należy więc sądzić, że może to być wyzwaniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w najbliższych latach (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 9).

Wyzwaniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości wynikającym z trwającego konfliktu zbrojnego w Ukrainie jest osiągnięcie zdolności państwa do samodzielnej obrony swojego terytorium. Konieczne jest sukcesywne zwiększanie liczebności Sił Zbrojnych RP. Oprócz zwiększenia wydatków na obronność do 3% należy także kontynuować proces modernizacji w polskim wojsku. Niezbędny jest zakup nowoczesnego sprzętu wojskowego w tym zwłaszcza czołgów, systemów antyrakietowych, myśliwców, śmigłowców transportowych. Warto także pomyśleć o wzmocnieniu potencjału morskigo polskiej armii. Oprócz modernizacji istotna będzie kontynuacja strategicznych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa sojuszy militarnych. Polska musi zabiegać o jak największą obecność wojsk NATO oraz armii amerykańskiej na swoim terytorium. Konieczne jest pogłębienie współpracy w ramach Sojuszu, w tym dyslokacja wojsk sojusznicznych w pobliżu tzw. flanki wschodniej. W celu osiągnięcia pełnej zdolności Polski do obrony proces przygotowań oprócz armii powinien objąć też ogniwa pozamilitarne. Warto zastanowić się nad szkoleniem obronnym młodych ludzi i stworzeniem im możliwości odbycia profesjonalnego przeszkolenia wojskowego. Należy także wrócić do praktycznej realizacji powszechnego programu obrony cywilnej. Społeczeństwo musi być gotowe na wypadek wybuchu ewentualnego konfliktu zbrojnego. Konieczne jest także przygotowanie infrastruktury krytycznej państwa na taką sytuację. Muszą zostać rozbudowane schrony, a obiekty użytku publicznego przystosowane do ukrycia się dużych grup obywateli w przypadku ostrzału, nalotu lub ataku rakietowego. Obywatele powinni sobie zdawać sprawę z możliwości wystąpienia zagrożenia wojennego. Edukacja obronna musi być prowadzona w szkołach i na uczelniach. Aby osiągnąć pełną zdolność państwa do obrony działania w tym zakresie muszą być

prowadzone zarówno w armii, jak i w społeczeństwie. Widząc toczący się konflikt zbrojny w Ukrainie i obserwując ofensywną politykę Federacji Rosyjskiej w tym regionie należy poważnie brać pod uwagę możliwość wystąpienia wojny. Państwo musi być odpowiednio do tego przygotowane. W najbliższym czasie może być to jedno z najpoważniejszych wyzwań dla bezpieczeństwa narodowego Polski (Balcerowicz B., Gajewski Ł., Koziej S., Kuźniar R., Kupiecki R., Madej M., Menkiszak M., Rydlewski G., Soroka P., 2022, *Bezpieczeństwo Polski w świetle wojny na Wschodzie*, Warszawa, Wydawnictwo Scholar, s. 137-160).

Największym zagrożeniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości będzie potencjalny wybuch konfliktu zbrojnego z Rosją. Zagrożenie to jest prawdopodobne jak nigdy wcześniej. Agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę ukazała, że militarne starcie jest w XXI wieku jak najbardziej możliwe. Konflikt ten ma także miejsce w bezpośrednim sąsiedztwie Polski. Jeśli Ukraina skutecznie się obroni i zwycięży w wojnie z Rosją, wówczas oddali się prawdopodobieństwo konfliktu zbrojnego Polski z Federacją Rosyjską. Jeżeli jednak wojnę wygra Rosja zagrożenie zaistnienia militarного starcia Rzeczypospolitej Polskiej z Rosją jest bardzo wysokie. Państwo rosyjskie ośmielone zwycięstwem w Ukrainie z całą pewnością będzie kontynuować dalszą ekspansję w Europie Środkowo-Wschodniej. Następnym celem militarnym Rosji mogą być Litwa, Łotwa i Estonia oraz Mołdawia, ale również Polska. (Balcerowicz B., Gajewski Ł., Koziej S., Kuźniar R., Kupiecki R., Madej M., Menkiszak M., Rydlewski G., Soroka P., 2022, *Bezpieczeństwo Polski w świetle wojny na Wschodzie*, Wydawnictwo Scholar s. 63-77).

Istotnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości mogą być zagrożenia związane z cyberprzestrzenią. Funkcjonowanie we współczesnym świecie oparty jest w dużej mierze na nowoczesnych technologiach. Aby skutecznie sparaliżować państwo wystarczy przeprowadzić sprawny cyberatak, który będzie w stanie wyłączyć całkowicie ważne z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa obiekty i odciąć obywateli od prądu, energii czy dostępu do Internetu. (Swoboda P., Żebrowski A., 2020, *Elementy bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, s. 89.) W świetle trwającej wojny w Ukrainie i ofensywnej polityki Federacji Rosyjskiej państwo musi wzmocnić ochronę swoich systemów bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni. Prawdopodobne jest bowiem przeprowadzenie przez Rosję cyberataku na sieci teleinformatyczne administracji publicznej oraz na infrastrukturę krytyczną (Dyner A. M., 2023, *Rosyjskie cyberzagrożenia dla państw NATO*, Biuletyn PISM 172/2023, s. 1-2).

Zagrożeniem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości może być terroryzm. Nie ma wątpliwości, że ewentualnego ataku terrorystycznego mogłyby dokonać w Polsce radykalne grupy islamskie. Największe zagrożenie spośród tych grup stwarza Państwo Islamskie. Organizacja ta dokonała kilku dużych zamachów terrorystycznych w Europie Zachodniej. W Polsce to zagrożenie jest nieco

mniejsze z tego powodu, że nie ma dużej diaspory muzułmańskiej. To właśnie wśród islamskich mniejszości terroryści pozyskują żołnierzy do swoich organizacji oraz poprzez indoktrynację religijną nakłaniają społeczności muzułmańskie do dokonywania aktów terroryzmu. Mimo to polskie państwo jako członek UE i NATO, sojusznik Stanów Zjednoczonych jest oczywiście narażone na ten rodzaj zagrożenia. (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 7.) Jednakże w świetle konfliktu zbrojnego w Ukrainie zamach terrorystyczny mógłby też zostać zorganizowany przez Federację Rosyjską. Nie jest to całkowicie niemożliwa sytuacja. Wystarczy tylko wspomnieć akty sabotażu dokonane przez rosyjskich agentów wywiadu w Czechach w 2021 roku, gdzie doszło do kilku zamachów bombowych na infrastrukturę krytyczną. Dokonanie ataku terrorystycznego oprócz zniszczenia strategicznych obiektów państwa byłoby także dla Rosji korzystne pod względem wywołania zamieszania i strachu wśród obywateli. Należy zatem także pod tym kątem rozpatrywać zagrożenie terrorystyczne dla Polski. (Gniazdowski M., Wasiuta M., 2021, Rosyjskie zamachy w Czechach – kontekst krajowy, implikacje, perspektywy, Warszawa, Ośrodek Studiów Wschodnich. Dostępne pod adresem: <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2021-04-20/rosyjskie-zamachy-w-czechach-kontekst-krajowy-implikacje-perspektywy>, [dostęp: 13 kwietnia 2024].

Istotnym zagrożeniem jest także niestabilność gospodarcza. Jednym ze skutków wystąpienia epidemii COVID było zerwanie wielu łańcuchów dostaw, w szczególności od producentów z Chin i krajów azjatyckich. Miało to niekorzystny wpływ na szereg branż, np. motoryzacyjną, czy farmaceutyczną. W kolejnych latach jest możliwe dalsze pogłębianie problemów dostaw z Chin i innych krajów Azji. Lokalizacje produkcji w tym regionie świata przez globalne korporacje przyczyniły się do tego, że w szczególności chińscy producenci zdobyli w międzyczasie pozycję monopolistów szeregu łańcuchów dostaw, mogących narzucać ceny i warunki dostaw niekorzystne dla odbiorców w Europie i w Polsce. Drożące dostawy komponentów przesuwają zyski z kontynentu europejskiego do innych części świata. Poziom spodziewanego w Europie w skali makro wzrostu gospodarczego systematycznie spada, zaś epidemia COVID jeszcze te spadki pogłębiła. Dla polskich przedsiębiorstw również szczególnie niekorzystne jest spowolnienie niemieckiej gospodarki. Dzieje się, tak dlatego że w Polsce działają spółki przedstawicielskie niemieckich koncernów. Często są to podmioty o najprostszym profilu w zakresie pełnionych funkcji i ponoszonego ryzyka – producenci kontraktowi lub lokalni dystrybutorzy. Wszelkie wahania koniunktury w kraju zleceniodawcy lub dostawcy towarów mają negatywny wpływ na zyski lokalnych firm. (Szczepańska O., 2023, Raport o stabilności systemu finansowego, Warszawa, Narodowy Bank Polski, s. 14-18).

Nie ma wątpliwości, że ryzykiem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości będzie inwazja militarna ze strony Rosji. Agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę pokazała, że jest to realne jak nigdy dotąd. Rosyjska armia ćwiczy natarcie

na państwa bałtyckie i na Polskę, a także umieszcza w obwodzie kaliningradzkim rakiety dalekiego zasięgu. Celem Rosji jest powrót do czasów imperialnych, gdy jako Związek Sowiecki miała kontrolę nad państwami Europy Środkowo-Wschodniej i razem z USA stanowiła jedno z dwóch największych światowych mocarstw. Konflikt w Ukrainie ukazał także okrucieństwo Rosji, której żołnierze mordują bezbronną ludność cywilną i niszczą ukraińskie miasta i wsie. W świetle trwającego konfliktu zbrojnego w Ukrainie ryzyko ataku ze strony Rosji będzie najpoważniejsze dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości. (Balcerowicz B., Gajewski Ł., Koziej S., Kuźniar R., Kupiecki R., Madej M., Menkiszak M., Rydlewski G., Soroka P., 2022, *Bezpieczeństwo Polski w świetle wojny na Wschodzie*, Wydawnictwo Scholar s. 63-77).

Ryzykiem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości może być osłabienie NATO i UE. Trwająca wojna w Ukrainie jest prawdziwym testem dla tych organizacji, czy będą one w stanie skutecznie przeciwstawić się tej sytuacji i udzielić pomocy ukraińskiej armii i ludności cywilnej. Głównym problemem zarówno w NATO, jak i w UE, jest brak spójności. W NATO najbardziej zachowawczą strategię wobec Rosji stosują Niemcy, które z Federacją Rosyjską prowadzą wspólne interesy handlowe oraz inwestycje gospodarcze. Wówczas nie liczy się już wypracowanie zbiorowego stanowiska wobec Rosji i wsparcie Ukrainy, ale utrzymanie swojego państwowego interesu narodowego, którym z punktu widzenia Niemiec są dobre relacje gospodarcze z Federacją Rosyjską. Podobnie jest w UE, gdzie grupa państw, zwłaszcza RFN sprzeciwia się nakładaniu radykalnych sankcji gospodarczych na Rosję. Z kolei państwa Europy Środkowo-Wschodniej, w tym Polska najmocniej domagają się zdecydowanych działań NATO jak i UE. Widać tu zatem brak zgody Polski z kluczowymi państwami UE w odniesieniu do działań wobec Rosji. Stwarza to niebezpieczeństwo dla Polski, ponieważ może być ona osamotniona strategicznie, zwłaszcza w obliczu możliwego braku strategicznego zainteresowania przez Stany Zjednoczone Europą na rzecz Azji. (Eberhardt A., Kwiatkowska A., Konończuk W., 2023, *Niemcy wobec wojny – rok zmian*, Ośrodek Studiów Wschodnich, s. 11-12).

Nie można także wykluczyć, że w najbliższej przyszłości polska gospodarka może pogrążyć się w recesji. Gwałtowny wzrost inflacji spowodowany głównie trwającą od lutego 2022 roku wojną, a co za tym idzie ogromne podwyżki cen towarów poczynił gospodarkę w Polsce jako niepewną. Choć inflacja w ostatnim czasie wprawdzie zaczęła spadać, to ceny produktów wciąż utrzymują się na wyższym poziomie niż jeszcze kilka lat temu. Nie można zatem wykluczyć pojawienia się kolejnych niekorzystnych czynników dla gospodarki. (Szczepańska O., 2023, *Raport o stabilności systemu finansowego*, Narodowy Bank Polski s. 14-15.) Również działania UE w zakresie wprowadzenia Zielonego Ładu, generują ryzyko wystąpienia recesji gospodarczej. Plan ten bowiem może stanowić istotne zagrożenie dla produkcji rolnej w całej Europie. Założenia w nim przedstawione, zdaniem wielu

ekspertów z branży rolniczej mogą doprowadzić do ograniczenia produkcji żywności i konieczności jej importu na masową skalę z Chin lub Ameryki Południowej, gdzie produkowana jest tania żywność. (Gradziuk P., 2021, Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo, Warszawa, Polityka Insight. Dostępne pod adresem: <https://www.irwirpan.waw.pl/860/badania/wplyw-europejskiego-zielonego-ladu-na-polskie-rolnictwo>, [dostęp: 14.04.2024]). Ponadto dla polskiej gospodarki pozostaje nierozwiązana kwestia importu produktów rolnych pochodzących z Ukrainy, których dostawy na rynek polski powodują konkurencję dla rodzimej produkcji rolnej, a w efekcie spadek jej opłacalności, gdyż ukraiński towar jest dużo tańszy od produktów polskich rolników. (Azembski R., 2023, Czy Polska obroni się przed zalewem ukraińskich towarów? Warszawa, Forum Polskiej Gospodarki. Dostępne pod adresem: <https://fpg24.pl/czy-polska-obroni-sie-przed-zalewem-ukrainskich-towarow>, [dostęp: 14.04.2024]).

Szansą dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości jest współpraca i obecność w NATO oraz UE. Sojusz daje polskiemu państwu bezpieczeństwo militarne poprzez wsparcie w postaci rotacyjnej obecności wojsk na terytorium Polski. Wschodnia flanką NATO do której należy również Polska jest strategiczna dla Sojuszu. Konflikt zbrojny w Ukrainie nadaje jej jeszcze większe znaczenie. Wzmacnia to również pozycję Polski w NATO. Polskie państwo staje się w tym momencie krajem frontowym będącym najbliższej terytorialnie toczącej się wojny. Sojusz musi zatem zapewnić bezpieczeństwo Polsce i rozlokować tam potrzebne siły i środki, które uchronią to państwo oraz cały Sojusz przed agresją Rosji. Także obecność Polski w UE jest stanowić szansę dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości. Mimo wielu różnic pomiędzy państwami europejskimi mającymi często rozbieżne interesy narodowe i cele strategiczne, UE jest kontynentalnym centrum politycznym. Przynależność Polski do tej organizacji daje korzyści gospodarcze i polityczne, a także możliwość kreowania i wpływu na politykę europejską oraz międzynarodową. Dlatego wyjście z tej organizacji zwłaszcza w sytuacji konfliktu w Ukrainie nie byłoby dobre dla bezpieczeństwa Polski, ponieważ znalazłaby się ona na marginesie polityki europejskiej. Decyzje strategiczne podejmowane na szczytach Europy nie uwzględniałyby zupełnie interesu narodowego Polski. Zatem oprócz obecności w Sojuszu, istotna dla bezpieczeństwa narodowego polskiego państwa będzie także współpraca i obecność w ramach UE. (Mazurek A., Widzińska M., 2023 Reakcja Unii Europejskiej i NATO na agresję rosyjską w Ukrainie, Refleksje 25/2023, s. 193-205).

Kolejną szansą dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości są inwestycje w nowoczesne sektory gospodarcze. Postawienie na innowacyjność może generować rozwój gospodarczy państwa. Myśl naukowo-techniczna w Polsce jest na bardzo wysokim poziomie. Polska gospodarka może stać się gigantem europejskim dzięki mikroelektronice, fotonice czy technologii grafenowej. W tych dziedzinach na polskich uczelniach wyższych prowadzone są badania naukowe.

Państwo powinno zainwestować w nowoczesne technologie i włączyć je do użytku w najważniejszych sektorach gospodarczych. Należy także namawiać przedsiębiorstwa, aby inwestowały w nowoczesne technologie lub finansowały ich proces tworzenia. (Cywiński P., 2021, Polska musi stawiać na nowe technologie, Warszawa, Instytut Mikroelektroniki i Fotoniki. Dostępne pod adresem: <https://www.forbes.pl/technologie/polska-musi-stawiac-na-nowe-technologie/xpr1n2n>, [dostęp: 14.04.2024]. Nowoczesne technologie można także wykorzystać do rozwoju i modernizacji przemysłu obronnego. Przede wszystkim chodzi tu o platformy bezzałogowe i systemy zbrojeniowe sterowane za pomocą sztucznej inteligencji. Byłoby to ogromne wsparcie dla Sił Zbrojnych RP, zwłaszcza w świetle trwającego konfliktu zbrojnego w Ukrainie. (Rawska K., Rdzanek G., Soroka P., Zagórska A., 2023, Konsekwencje wojny na Ukrainie dla polskiego przemysłu obronnego i jego zaplecza badawczo-rozwojowego, s. 52-71.)

Szansą dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości może być zacieśnienie więzi sojuszniczych ze Stanami Zjednoczonymi. Sojusz militarny z USA stanowi gwarancję bezpieczeństwa Polski. Obecność Stanów Zjednoczonych w Polsce będzie zatem ważna jak nigdy dotąd. Stwarza to też okazję do skonsolidowania sojuszu polsko-amerykańskiego. Stany Zjednoczone mogą także udzielić Polsce wsparcia gospodarczego w zakresie nowoczesnych technologii. Współpraca ze Stanami Zjednoczonymi może też objąć oprócz kwestii bezpieczeństwa militarnego obszary gospodarki czy energetyki. Strategiczny sojusz z USA pomoże Polsce zbudować jej pozycję w Europie i sprawić, że zostanie regionalnym liderem. (Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2020, s. 8.)

Duże wsparcie dla Polski w przyszłości może stanowić dołączenie Finlandii i Szwecji do NATO. Jest to zdecydowane wzmocnienie dla wschodniej flanki Sojuszu. Silniejsza wschodnia flanką Sojuszu daje większe poczucie bezpieczeństwa krajom Europy Środkowo-Wschodniej, w tym także Polsce. Przystąpienie Finlandii i Szwecji do Sojuszu może wpłynąć pozytywnie na całą wschodnią flankę i ukaże Rosji, że nie warto dokonywać zbrojnej agresji na ten region. Armie fińskie i szwedzkie dysponują znaczącym potencjałem militarnym, który zwiększy siłę rażenia wojsk wszystkich państw wschodniej flanki. Jest to zatem istotna korzyść także dla bezpieczeństwa Polski. (Lorenz W., 2022 Wpływ członkostwa Finlandii i Szwecji w NATO na bezpieczeństwo Sojuszu, Biuletyn PISM 94/2022, s. 1-2).

Tabela 1. Analiza wyzwań, zagrożeń, ryzyk oraz szans dla bezpieczeństwa narodowego Polski

WYZWANIA DLA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO POLSKI	ZAGROŻENIA DLA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO POLSKI	RYZYKA DLA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO POLSKI	SZANSE DLA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO POLSKI
migracje	konflikt zbrojny z Federacją Rosyjską	agresja militarna ze strony Federacji Rosyjskiej	obecność i współpraca w ramach NATO i UE
zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego	cyberataki	osłabienie NATO i UE	wielopłaszczyznowa współpraca ze Stanami Zjednoczonymi
zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego	terroryzm	recesja gospodarcza	nowoczesne inwestycje gospodarcze
zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego oraz zdolność państwa do samodzielnej obrony	niestabilność gospodarcza		wzmocnienie wschodniej flanki NATO poprzez przystąpienie Finlandii i Szwecji

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski

Proгноza wyzwań, zagrożeń, ryzyk i szans dokonana na podstawie analizy i porównania Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014 i 2020 pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

- kluczowe dla ukształtowania się przyszłego środowiska bezpieczeństwa narodowego Polski będzie rozstrzygnięcie trwającego konfliktu rosyjsko-ukraińskiego;
- wyzwaniami dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości mogą być:
- migracje z państw Afryki Północnej, Bliskiego Wschodu i Ukrainy;
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego państwa;
- zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego państwa;
- zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego;
- osiągnięcie przez państwo zdolności do samodzielnej obrony;
- zagrożeniami dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości mogą być:
- zagrożenie militarne ze strony Federacji Rosyjskiej;
- zagrożenia w cyberprzestrzeni;
- terroryzm;
- niestabilność gospodarcza;
- ryzykiem dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości mogą być:

- wybuch konfliktu zbrojnego z Rosją;
- osłabienie NATO i UE;
- recesja gospodarcza;
- szansami dla bezpieczeństwa narodowego Polski w przyszłości mogą być:
- współpraca i obecność w NATO oraz UE;
- inwestycje w nowoczesne sektory gospodarcze;
- zacieśnienie więzi sojuszniczych ze Stanami Zjednoczonymi;
- przystąpienie Finlandii i Szwecji do NATO.

Reasumując należy stwierdzić, że obraz przyszłego środowiska bezpieczeństwa narodowego Polski zależy w dużej mierze od dalszego rozwoju, a także rezultatu trwającego konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. Jest to wydarzenie rozgrywające się w bezpośrednim sąsiedztwie granic Polski, dlatego jest tak bardzo istotne dla jego przyszłości. Oceniając aktualny stan środowiska bezpieczeństwa Polski należy sądzić, że wojna Rosji z Ukrainą wpłynie na wiele czynników związanych z bezpieczeństwem narodowym, czyniąc je dla polskiego państwa bardziej niekorzystnymi w bliższej perspektywie i bardziej korzystnymi w dalszej perspektywie.

BIBLIOGRAFIA

1. Azembski, R., 2023, Czy Polska obroni się przed zalewem ukraińskich towarów? Warszawa, Forum Polskiej Gospodarki [online]. Dostępne pod adresem: <https://fpg24.pl/czy-polska-obroni-sie-przed-zalewem-ukrainskich-towarow/>, [dostęp: 14 czerwca 2024].
2. Balcerowicz, B., Gajewski, Ł., Koziej, S., Kuźniar, R., Kupiecki, R., Madej, M., Menkiszak, M., Rydlewski, G., Soroka, P., 2022, Bezpieczeństwo Polski w świetle wojny na Wschodzie, Warszawa, Wydawnictwo Scholar.
3. Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2013.
4. Bryjka, F., 2022, Rosyjska dezinformacja na temat ataku na Ukrainę, Komentarz PISM 15/2022.
5. Brzozowski, A., Koziej, S., 2014, 25 lat polskiej strategii bezpieczeństwa, Bezpieczeństwo Narodowe 30/2014.
6. Cywiński, P., 2021, Polska musi stawiać na nowe technologie, Warszawa, Instytut Mikroelektroniki i Fotoniki. Dostępne pod adresem: <https://www.forbes.pl/technologie/polska-musi-stawiac-na-nowe-technologie/xpr1n2n>, [dostęp: 14 czerwca 2024].
7. Dynier, A. M., 2023, Rosyjskie cyberzagrożenia dla państw NATO, Biuletyn PISM 172/2023.
8. Eberhardt, A., Kwiatkowska, A., Konończuk, W., 2023, Niemcy wobec wojny – rok zmian, Ośrodek Studiów Wschodnich.
9. Gniazdowski, M., Wasiuta, M., 2021 Rosyjskie zamachy w Czechach – kontekst krajowy, implikacje, perspektywy, Warszawa, Ośrodek Studiów Wschodnich. Dostępne pod adresem: <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2021-04-20/rosyjskie-zamachy-w-czechach-kontekst-krajowy-implikacje-perspektywy>, [dostęp: 13 kwietnia 2024].

10. Gradziuk, P., 2021, Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo, Warszawa, Polityka Insight. Dostępne pod adresem: <https://www.irwirpan.waw.pl/860/badania/wplyw-europejskiego-zielonego-ladu-na-polskie-rolnictwo>, [dostęp: 14 kwietnia 2024].
11. Kamiński, S., 2015, Przegląd bezpieczeństwa narodowego w planowaniu strategicznym Polski, Warszawa, Wydawnictwo Difin.
12. Kowalska, M., Lelonek, A., Wóycicki, K., 2017, Rosyjska wojna dezinformacyjna przeciwko Polsce, Warszawa, Wydawnictwo Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego.
13. Koziej, S., 2012, Obronność Polski w warunkach samodzielności strategicznej lat 90. XX wieku, *Bezpieczeństwo Narodowe* 21/2012.
14. Koziej, S., 2012, Pierwsza dekada funkcjonowania w strukturach bezpieczeństwa NATO i UE – strategiczne doświadczenia Polski, *Bezpieczeństwo Narodowe* 22/2012.
15. Koziej, S., 2020, Braki Strategii Bezpieczeństwa Narodowego 2020: bez koncepcji operacyjnej i priorytetów preparacyjnych, *Pułaski Policy Paper* 4/2020.
16. Krzykowski, P., 2019, Bezpieczeństwo narodowe RP pod koniec drugiej dekady XXI wieku, *Studia nad bezpieczeństwem* 4/2019.
17. Kupiecki, R., 2015, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP 2014 jako instrument polityki państwa. Uwarunkowania zewnętrzne i aspekty procesowe, *Bezpieczeństwo Narodowe* 1/2015.
18. Lorenz, W., 2022 Wpływ członkostwa Finlandii i Szwecji w NATO na bezpieczeństwo Sojuszu, *Biuletyn PISM* 94/2022.
19. Mazurek, A., Widzińska, M., 2023 Reakcja Unii Europejskiej i NATO na agresję rosyjską w Ukrainie, *Refleksje* 25/2023.
20. Orłowski, P., 2020, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020, *Analiza KBN* 10/2020.
21. Pawłowski, J., 2017, Strategia bezpieczeństwa narodowego (państwa), Warszawa, Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej.
22. Rawska, K., Rdzanek, G., Soroka, P., Zagórska, A., 2023, Konsekwencje wojny na Ukrainie dla polskiego przemysłu obronnego i jego zaplecza badawczo-rozwojowego.
23. Sobczak, J., 2020, Nowa strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, *CyberSecurity and Law* 4/2020.
24. Sobera, W., 2015, Strategia bezpieczeństwa narodowego jako element polityki państwa, *Rocznik Europeistyczny* 1/2015.
25. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2014.
26. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020.
27. Swoboda, P., Żebrowski, A., 2020, Elementy bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, Wydawnictwo Avalon.
28. Szczepańska, O., 2023, Raport o stabilności systemu finansowego, Warszawa, Wydawnictwo Narodowego Banku Polskiego.